

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a víz újrafelhasználására vonatkozó minimumkövetelményekről (gördülő program)

(COM(2018) 337 final)

(2019/C 110/18)

Előadó: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2018.7.2. Európai Tanács, 2018.6.26.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Elnökségi határozat:	2017.9.19.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.11.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.12.12.
Plenáris ülés száma:	539.
A szavazás eredménye:	140/1/0
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Bizottság szóban forgó kezdeményezése időszerű és rendkívül pozitív. A javasolt rendelet nagymértékben ösztönözni fogja a mezőgazdasági öntözés céljára szolgáló biztonságos, kiegészítő vízforrások létrehozását, azaz olyan víz biztosítását, amely feldolgozással biztonságossá tehető mezőgazdasági felhasználásra, továbbá adott esetben megőrizhető a benne lévő értékes és hasznos tápanyagok, valamint a megfelelő és talajdúsító szerves anyagok.

1.2. A rendelkezés által képviselt hozzáadott érték mindenekelőtt az ivóvízkészletekre nehezedő terhet fogja enyhíteni, de emellett az említett kiegészítő vízforrások létrehozásába történő állami és magánszektorbeli beruházásokat is elő fogja segíteni. Ezek a mezőgazdasági használatra szolgáló különálló és célzott kezelési és vízellátási infrastruktúrák kiegészítik a meglévő forrásokat és vízellátási infrastruktúrákat, melyek alapvető szolgáltatásokként történő üzemeltetése tagállamtól függően az állam, az önkormányzatok vagy magánvállalatok feladata.

1.3. Az EGSZB üdvözli a javasolt rendeletet, mivel az hasznosan kiegészíti a víz-keretirányelv célkitűzéseinek megvalósítása érdekében folytatott munkát, továbbá hozzájárul a körforgásos gazdaságról szóló csomaghoz. A rendelet ösztönözni fogja a meglévő vízforrások fenntarthatóbb használatát, és megerősíti a fogyasztók bizalmát az érintett mezőgazdasági termékek biztonsága iránt.

1.4. A fogyasztók jelenleg nincsenek tisztában azzal, hogy a víz újrafelhasználására vonatkozóan az egyes tagállamokban különböző előírások vannak érvényben, és sok fogyasztó arról sem tud, hogy a visszanyert vizet széles körben használják öntözésre. Mivel tudományos szakvéleményen alapuló egységes megközelítésről rendelkezik, a rendelet az élelmiszer-biztonsági politika szükségszerű alapjának tekinthető.

1.5. A rendelet általános jellegű címe által keltett benyomással ellentétben a javaslat tényleges lényegi tartalma kifejezetten a települési szennyvíz öntözési célra történő újrafelhasználására helyezi a hangsúlyt. Habár az ipari és háztartási újrafelhasználási lehetőségek is említésre kerülnek a rendelet indoklásában, az EGSZB javasolja, hogy ez a téma kapjon nagyobb hangsúlyt, elejét véve az arra vonatkozó aggályoknak, hogy a rendelet figyelmen kívül hagyja ezt.

1.6. A rendelet ugyan nem foglalkozik azzal, hogy a víz újrafelhasználása a víztartó réteg feltöltésére is alkalmazható, de a kérdés érdekes, és további technikai elemzéseket kellene végezni a hatásvizsgálatban megnevezett összetett problémák megoldására.

1.7. Az EGSZB határozottan javasolja, hogy annak érdekében, hogy a rendelet a lehető legnagyobb mértékben elérje szándékolt hatását, minden tagállam kövesse nyomon a vízforrásokkal való gazdálkodást és alkalmazzon aktív elszámoltathatósági és jogérvényesítési rendszert. Például következetesebben érvényt kell szerezni az illegális vízkivételre vonatkozó tilalmaknak.

1.8. A víz-újrafelhasználási infrastruktúra kialakításához szükséges tőkebefektetést meggyőző gazdasági érvek támasztják alá, de az ilyen infrastruktúra kiépítése támogatást kapna a strukturális alapokból, elsősorban a vidékfejlesztési alapból és a Kohéziós Alapból.

1.9. Bár a harmadik országokból származó behozattal való versenyre gyakorolt hatások várhatóan semlegesek lesznek, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy éljen az alkalommal, és az uniós szintű előírásoknak az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal közösen történő kidolgozását használja ki a víz újrafelhasználásáról szóló nemzetközi szabványkidolgozási megbeszélések során kialakított álláspont megerősítésére, hogy a harmadik országokból származó behozatal is megfeleljen az előírásoknak. Az EGSZB rendszeresen kiállt a nemzetközi mezőgazdasági szabványok egységessége mellett, és ez a rendelet a víz újrafelhasználása tekintetében globális összehasonlítási alapként szolgálhat ⁽¹⁾.

2. Bevezetés

2.1. Az éghajlatváltozás és a növekvő kereslet miatt az EU számos része vízhiánnyal küzd ⁽²⁾: a vízhiánnyal és a vízminőséggel kapcsolatos problémák már az Unió területének egyharmadát érintik egész évben ⁽³⁾. Az EGSZB korábbi véleményeiben már rávilágított ezekre az aggályokra, sürgette az újrafelhasználási célú szennyvízkezelésbe történő több beruházást, és kiemelte, hogy a vízkörforgás lezárására irányuló célkitűzés már nem tűnik irreálisnak ⁽⁴⁾. A vízforrások jelentős hányadát használják mezőgazdasági öntözés céljára, különösen a déli tagállamokban, ahol a mezőgazdasági termelés jelentős gazdasági tényező. E rendelet célja nem a már öntözött területek bővítése, hanem a meglévő vízforrások biztonságosabb és hatékonyabb kihasználása.

2.2. Az élelmiszer-ellátás iránti fogyasztói bizalom fenntartása és az ellátás biztonságát garantáló szabályozó és ellenőrző rendszer érthető módon az Unió legmagasabb prioritású feladatainak egyike. A szóban forgó rendelet ezen a területen fokozottabb jogbiztonságot fog eredményezni, mivel jelenleg az idevonatkozó előírások tagállamonként jelentősen eltérnek. A rendelet hatására potenciálisan évente 4,9 milliárd m³-rel nőhet az öntözésre rendelkezésre álló vízmennyiség, ami a vízhiány összesen több mint 5 %-os csökkenését jelentené. A rendelet garantálni fogja a visszanyert víz biztonságát, továbbá az emberi és állati egészség, valamint a környezet magas szintű védelmét.

2.3. Ezenkívül vélhetően megszilárdítja a körforgásos gazdaságot, fokozza az Unió élelmiszerbiztonságát, és közegészségügyi szempontból is kedvező. A rendelet közvetlenül foglalkozik azzal, hogy meg kell határozni a nagyrészt mezőgazdasági felhasználású visszanyert víz minőségére vonatkozó harmonizált minimumkövetelményeket. Annak előírásával, hogy a víz újrafelhasználásával kapcsolatban megfelelő és naprakész online információknak kell rendelkezésre állniuk, a rendelet nagyobb átláthatóságot biztosít a nyilvánosság számára. Ezenfelül a tervezett rendelet hozzájárul a fenntartható fejlődési célok uniós megvalósításához, illetve különösen a 6. célkitűzés (Tiszta víz és csatornázás) eléréséhez. A rendelet kiegészíti az Európai Bizottság új közös agrárpolitikára irányuló javaslatát azáltal, hogy hozzájárul a jobb vízgazdálkodáshoz a mezőgazdasági területén, miáltal a mezőgazdasági termelők fenntarthatóbb vízellátáshoz jutnak.

2.4. Fontos megjegyezni, hogy a rendelet egy gördülő program részét képezi, és a hosszú távú cél a víz-újrafelhasználás egyéb területeinek figyelembevétele. Ez a konkrét rendelet azonban erősen célzott, és majdnem kizárólag a már kezelt települési szennyvíz annak érdekében történő feldolgozásával foglalkozik, hogy azt a mezőgazdasági öntözés különböző formáihoz lehessen felhasználni. A háztartási és ipari újrafelhasználás kívül esik a szóban forgó javaslat hatályán, ezzel – bizonyos mértékben – például a települési szennyvíz kezeléséről szóló, jelenleg felülvizsgálat alatt álló irányelv foglalkozik ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: A mezőgazdaság szerepe a kereskedelmi tárgyalásokban, 4.3. pont (HL C 173., 2017.5.31., 20. o.).

⁽²⁾ Vízhiány akkor alakul ki, ha a víz iránti kereslet egy bizonyos időszakon keresztül meghaladja a rendelkezésre álló mennyiséget, vagy amikor a víz rossz minősége korlátozza annak használatát.

⁽³⁾ COM(2012) 672 final.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: Az európai vízkészlet megőrzésére irányuló terv (HL C 327., 2013.11.12., 93. o.).

⁽⁵⁾ A Tanács 1991. május 21-i 91/271/EGK irányelve a települési szennyvíz kezeléséről (HL L 135., 1991.5.30., 40. o.).

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1. A javasolt rendelet az Unió-szerte fennálló vízihiány által okozott komoly és egyre súlyosbodó probléma kezelésére irányuló integrált vízgazdálkodási megközelítés részét képezi. A víztakarékossági és vízhasználat-hatékonysági intézkedések mellett egy megbízható alternatív vízellátási forma biztosításával a települési szennyvízkezelő üzemekből származó kezelt víz is hozzájárulhat a fenti megközelítés megvalósításához.

3.2. A víz újrafelhasználása általában kisebb környezeti hatást fejt ki, mint más vízellátási formák, valamint számos környezeti, gazdasági és társadalmi előnnyel járhat. A rendelet a víz mezőgazdasági öntözés céljára történő újrafelhasználására helyezi a hangsúlyt – az öntözés az Unióban jelenleg a teljes édesvízkivétel körülbelül negyedét teszi ki.

3.3. A rendelet nemcsak a tagállamokra, hanem a gazdasági szereplőkre is közvetlenül alkalmazandó, potenciálisan ösztönözve ezzel a környezetvédelmi technológia fejlődését és elterjedését. A javaslat meghatározza a visszanyert víz minőségére és ellenőrzésére vonatkozó minimumkövetelményeket, alapvető kockázatkezelési feladatokat vezet be, és a víz öntözési célra történő újrafelhasználására vonatkozó uniós szintű harmonizált megközelítést biztosít. A javaslat konkrétan az alábbiakat határozza meg:

3.3.1. A visszanyert víz minőségére és ellenőrzésére vonatkozó minimumkövetelmények, a mikrobiológiai elemekre (például az E. coli baktérium szintjére), továbbá a rendszeres és hitelesítő nyomon követés követelményeire kiterjedően. Ezek a követelmények garantálják, hogy a javasolt rendelettel összhangban előállított visszanyert víz biztonságosan használható legyen öntözési célra.

3.3.2. Alapvető kockázatkezelési feladatok, amelyek a minimumkövetelményeken felül egy kiegészítő védelmi szintet biztosítanak, nevezetesen: olyan esetleges további veszélyek azonosítása, amelyeket a víz biztonságos újrafelhasználása érdekében kezelni kell. Ez a feladat elsősorban azt jelenti, hogy a vízviszanyerő telep üzemeltetője kidolgozza a víz újrafelhasználására vonatkozó, az illetékes hatóság által kiadott engedélyhez szükséges kockázatkezelési tervet, amelyet legalább ötévente felül kell vizsgálni.

3.3.3. Az átláthatóság fokozása. Az új átláthatósági szabályok értelmében a nyilvánosság számára felhasználóbarát módon biztosítani kell a tagállamok víz-újrafelhasználási gyakorlatával kapcsolatos információk online közzétételét. A biztosítandó információk formátumára és közzétételére vonatkozó részletes szabályokat egy végrehajtási jogi aktusban kell meghatározni.

3.4. A tervek szerint a tagállamok a víz újrafelhasználásával kapcsolatos információkat tartalmazó adatkészleteket az Európai Környezetvédelmi Ügynökség támogatásával dolgozzák ki, amely rendszeres áttekintést ad a rendelet uniós szintű végrehajtásáról. Az első értékelésre a rendelet hatálybalépésétől számított hat év elteltével kerül sor.

3.5. Megjegyzendő, hogy a tervezett rendelet nem írja elő a tagállamok számára a szennyvíz öntözés céljából történő kezelését. A rendelet elsődleges célja az, hogy az érdekelt felek – vízügyi hatóságok, mezőgazdasági termelők, beruházók és fogyasztók – széles körét biztosítsa arról, hogy az öntözési célra használt víz biztosítására a legmagasabb szintű biztonsági előírások következetes alkalmazása mellett került sor. Ez a jelenlegi gyakorlathoz képest jelentős előrelépést jelent.

3.6. A hatásvizsgálat és a kutatási háttérdokumentáció részletes elemzést tartalmaz a technikai kérdésekről, különösen a mérésekről, a biztonsági előírásokról és a küszöbértékek paramétereiről.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB határozottan támogatja a rendeletet, mivel az hozzájárul az éghajlatváltozás okozta nyomás enyhítéséhez, és hasznosan kiegészíti a víz-keretirányelv végrehajtását és általában véve a körforgásos gazdaság megvalósítását. Az EGSZB tudomásul veszi a víz nagymértékű, a mezőgazdasági termeléssel ötvözött újrafelhasználásának különösen Ciprus és Izrael által mutatott pozitív példáit, ahol jelenleg a kezelt szennyvíz közel 90 %-át újrafelhasználják. Az EGSZB felteszi a kérdést, hogy a víz újrafelhasználásáról szóló rendeletben nem kellene-e megvizsgálni a szennyvíztisztítóba elvezetendő vízből való hőviszanyerés kérdését. Ilyen berendezéseket a családi és társasházakba, az uszodákba és a szállodákba is be kellene szerelni.

4.2. A tervezett rendelet elismeri, hogy a vízgazdálkodási hierarchiában elsőbbséget élveznek a víztakarékossági és vízhasználat-hatékonysági intézkedések. Az önkéntes újrafelhasználási opció választására csak akkor fog sor kerülni, ha az releváns, biztonságos és költséghatékony. A víz öntözési célú újrafelhasználása jelentősen bővíthető, különösen azokban a

déli tagállamokban, ahol a víz újrafelhasználásának aránya mérsékelt; például Olaszországban és Görögországban 5 %, Spanyolországban pedig 12 %. Ugyanakkor biztató, hogy a víz újrafelhasználásának aránya határozott ütemben növekszik.

4.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelet kidolgozásának célja, hogy egységes megközelítést alakítson ki az újrafelhasználásra szolgáló víz minőségére vonatkozó szabványokra. Jelenleg nincs ilyen egységes megközelítés. A fogyasztók általában nincsenek tisztában azzal, hogy az öntözési célra újrafelhasznált víz minősége tekintetében a tagállamok között jelentős eltérések vannak. Az egységes minimumkövetelmények ösztönözni fogják az újrafelhasználás elterjedését és a kapcsolódó beruházásokat, valamint az egészségügyi kérdések tekintetében nagyobb biztonságot fognak nyújtani a fogyasztók számára.

4.4. Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy a patogénekekkel, az aggodalomra okot adó szennyező anyagokkal, a fertőtlenítési melléktermékekkel és az antibiotikum-rezisztenciával kapcsolatos aggályok immár meghatározásra kerültek (a 2. mellékletben) a Közös Kutatóközpont *Science for Policy* (Tudomány a politikáért) című szakmai jelentése alapján, amely részletesen feltárja a víz mezőgazdasági öntözési célú újrafelhasználásával járó egészségügyi és környezeti kockázatok kezelésének módjait⁽⁶⁾. Ez garantálja a talajok, a talajvíz, az ivóvíz és az élelmiszerek projektalapú védelmét.

4.5. Sok esetben előfordul, hogy a hagyományos vízforrások alulárzottak, és nem tükrözik a környezeti és erőforrásköltségeket. Ezenkívül továbbra is jelentős a folyókból, illetve a privát fúrólukakon keresztül történő illegális vízkivétel. Annak érdekében, hogy a rendelet a lehető legnagyobb mértékben elérje szándékolt hatását, minden tagállamban hatékonyan nyomom kell követni a vízforrásokkal való gazdálkodást, valamint aktív elszámoltathatósági és végrehajtási rendszert kell alkalmazni.

4.6. A javasolt rendelet meghatározza a víz újrafelhasználására irányuló projektekre vonatkozó engedélyezési eljárást. Ez várhatóan hozzájárul ahhoz, hogy a víz újrafelhasználása tekintetében a felelősségi körök egyértelműen legyenek elosztva a vízkörforgás szereplői között.

4.7. Az EGSZB nagyra értékeli a rendelet által nyújtott lehetőséget, amely ösztönzi a vízviszanyerő telepeknek az öntözéses tápanyagpótlás elősegítése céljából történő átalakítását vagy tervezését. Az öntözéses tápanyagpótlás azt jelenti, hogy a feldolgozott vízben a biztonsági szempontokat szem előtt tartva megőrzik a vízben oldható tápanyagokat, például a nitrogént és a foszfort, valamint a hasznos, talajdúsító szerves anyagokat, amelyek a háztartási és ipari használat során bekerültek a vízkörforgásba. Ezek a további előnyök másodlagosnak minősülnek a legfontosabb előny mellett, ami az, hogy az újrafelhasználás új vízforrásokat kínál.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Meg kell jegyezni, hogy a „víz újrafelhasználása” kifejezés az (elsősorban települési) szennyvízből előállított, a kezelést követően a tervezett felhasználásnak megfelelő minőséget elérő víz felhasználására vonatkozik.

5.2. A rendelet elsősorban a települési szennyvíztisztító telepekről származó, újrafelhasználási célú víz minőségének és biztonságosságának garantálására összpontosít. A rendelet nem foglalkozik az ivóvíz szabályozásával, illetve a közvetlen vízhasználat-hatékonysági intézkedésekkel. Az EGSZB megállapítja azonban, hogy a szennyvíz hatékony kezelése és újrafelhasználása a többi lehetőséghez viszonyítva jelentős környezeti előnyökkel jár. 2017-ben például az aszály a becslések szerint 2 milliárd euro veszteséget okozott az olasz mezőgazdaságnak, és valószínű, hogy a 2018 nyarán számos tagállamban tapasztalt szélsőséges időjárás egész Európában tovább növeli a veszteségeket. A víz újrafelhasználása azonban a becslések szerint Olaszország öntözési igényének 47 %-át fedezni tudná, de jelenleg nagyon korlátozott mértékben alkalmazzák.

5.3. Habár a visszanyert víz mezőgazdasági öntözés céljára történő felhasználása túlnyomórészt a déli tagállamokban tartogat nagy lehetőségeket, a szóban forgó rendelet által biztosított technikai és operatív ösztönzés a jövőben az egész Unió javát szolgálhatja.

⁽⁶⁾ A JRC kiadványa: Towards a legal instrument on water reuse at EU level.

5.4. Az EU által az általános élelmiszerjogról szóló rendeletre való hivatkozással meghatározott élelmiszer-biztonsági előírások biztosítása – nagyon helyesen – a tagállamok felelőssége. A tervezett rendelet biztosítani fogja, hogy a víznek az élelmezési célú termények öntözéséhez történő újrafelhasználása során a fogyasztói biztonságot kiemelten kezeljék. A harmadik országokból származó mezőgazdasági behozatalra is vonatkozik az, hogy meg kell felelniük az EU élelmiszer-biztonsági jogszabályainak, habár a harmadik országok öntözési gyakorlataira vonatkozóan jelenleg nincsenek konkrét követelmények. Az EGSZB véleménye szerint a közös uniós előírások modellként szolgálhatnak a harmadik országok és különösen kétoldalú kereskedelmi partnereink számára, de ez majd nemzetközi szintű tárgyalások tárgyát képezi. A kezeletlen és a kezelt szennyvizet egyaránt jelentős mértékben használják öntözéshez világszerte, többek között számos olyan országban is, ahonnan az EU mezőgazdasági termékeket importál.

Kelt Brüsszelben, 2018. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER
